Mykola Lazarenko – *PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Physical Education and Choreography, T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium» (Chernihiv, Ukraine).*

Research interests: *improvement of pedagogical technologies for training of future specialists in physical culture and sports.*

Микола Лазаренко – *кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання та хореографії, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (Чернігів, Україна).*

Наукові інтереси: *удосконалення педагогічних технологій підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.*

ORCID: 0000-0003-3308-5154
Researcher ID: GPX-3200-2022
Scopus-Author ID: 57195977370
E-mail: lazarenko.nikolay@gmail.com

Mariia Troianovska – *PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Pedagogy, Psychology and Methods of Physical Education, T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium» (Chernihiv, Ukraine).*

Research interests: *inclusive education; innovative teaching methods in working with pupils with hearing impairment.*

Марія Трояновська – *кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (Чернігів, Україна).*

Наукові інтереси: *інклюзивна освіта; інноваційні методи навчання в роботі з учнями з порушенням слуху.*

ORCID: 0009-0009-6804-2665
Researcher ID: GPX-3165-2022
Scopus-Author ID: 57195972341
E-mail: masha.troyanovskaya@gmail.com

© Lazarenko M., Troianovska M., 2025

DOI: 10.58407/ NI.25.1-2.7

THEORETICAL PECULIARITIES OF PLAYING TABLE TENNIS BY PRIMARY SCHOOLCHILDREN WITH HEARING IMPAIRMENT IN EXTRACURRICULAR WORK

ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРИ В НАСТІЛЬНИЙ ТЕНІС УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ В ПОЗАКЛАСНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ

The purpose of the article *is to theoretically analyze and determine the peculiarities of playing table tennis in the extracurricular form of education of primary schoolchildren with hearing impairments.*

Methodology. *To solve the tasks set, the following methods were used:*

– theoretical: analysis of educational and regulatory documentation, psychological, pedagogical, biological, methodics and special literature, curricula and syllabi, materials of conferences and periodicals, analysis of information on the Internet in order to determine the state and prospects of the problem under study;

– empirical: pedagogical observations, interviews with physical training teachers, coaches, and athletes.

The research was conducted on the basis of T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium» during 2023–2025.

Scientific novelty *of the study is to reveal the theoretical peculiarities of playing table tennis by primary schoolchildren with hearing impairments in the extracurricular form of education, as well as to in-depth study the methods of conducting extracurricular table tennis classes for the effective physical development of children.*

Conclusions. *The results of a theoretical study have been presented, which allowed to reveal the theoretical peculiarities of conducting table tennis lessons in an extracurricular form of education with primary schoolchildren with hearing impairment. It has been empirically established that not all schools have the necessary equipment, therefore, most teachers do not conduct table tennis lessons. At the same time, it has been noted that there are the teachers who conduct table tennis lessons in an extracurricular form, involving schoolchildren in systematic table tennis classes in the table tennis sections and in participation in various physical education and mass events, thereby developing children's operational thinking and movements. It has been found that for primary schoolchildren with hearing impairment, tennis classes should occupy one of the leading places, because table tennis has a comprehensive positive effect on the body of schoolchildren. Systematic table tennis classes contribute to the acquisition of knowledge, physical development of schoolchildren, especially positively affecting the formation of motor skills and abilities and the development of such motor qualities as agility, speed, flexibility, strength and endurance, which will help children with hearing impairments integrate into society. In addition, such classes will definitely contribute to the formation of soft skills – leadership; flexibility; critical / creative thinking; creativity; stress resistance; communicativeness; teamwork; responsibility and discipline; ability to meet deadlines.*

Key words: *extracurricular work; physical training; primary schoolchildren with hearing impairments; table tennis.*

Мета роботи *полягає в теоретичному аналізі та визначенні особливостей гри з настільного тенісу в позаурочній формі навчання школярів початкових класів з порушенням слуху.*

Методи дослідження. *Для вирішення поставлених завдань використані такі методи:*

– теоретичні – аналіз навчально-нормативної документації, психологічної, педагогічної, біологічної, методичної та спеціальної літератури, навчальних програм і

навчальних планів, матеріалів конференцій і періодичних фахових видань, аналіз інформації в мережі «Інтернет» з метою визначення стану та перспектив досліджуваної проблеми;

– емпіричні – педагогічні спостереження, бесіди з учителями фізичної культури, тренерами, спортсменами.

Дослідження проводилося на базі Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка протягом 2023–2025 років.

***Наукова новизна** дослідження полягає в розкритті теоретичних особливостей гри в настільний теніс учнів початкових класів із порушенням слуху в позакласній формі навчання, а також у поглибленому вивченні методики проведення позакласних занять із настільного тенісу для ефективного фізичного розвитку дітей.*

***Висновки**. Наведено результати теоретичного дослідження, яке дозволило розкрити теоретичні особливості проведення занять з настільного тенісу в позакласній формі навчання з учнями початкової школи з порушенням слуху. Емпірично встановлено, що не в усіх школах є необхідний інвентар, тому більшість вчителів не проводить уроки з настільного тенісу. Водночас зауважено, що є вчителі, які проводять заняття з настільного тенісу в позакласній формі, залучаючи школярів до систематичних занять настільним тенісом у секції настільного тенісу та до участі в різних фізкультурно-масових заходах, тим самим розвивають у дітей оперативні мислення та рухи. Виявлено, що для школярів початкових класів із порушенням слуху заняття з тенісу повинні займати одне з провідних місць, адже настільний теніс має всебічний позитивний вплив на організм школярів. Систематичні заняття настільним тенісом сприяють набуттю знань, фізичному розвитку школярів, особливо позитивно впливаючи на формування рухових умін і навичок та розвиток таких рухових якостей, як спритність, швидкість, гнучкість, сила та витривалість, що допоможе дітям із вадами слуху інтегруватися в суспільство. Крім того, такі заняття обов'язково будуть сприяти формуванню м'яких навичок – лідерство; гнучкість; критичне/творче мислення; креативність; стресостійкість; комунікативність; робота в команді; відповідальність та дисциплінованість; уміння дотримуватися дедлайнів.*

***Ключові слова**: школярі початкових класів з порушенням слуху; настільний теніс; фізична культура; позакласна робота.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Опрацювавши наукову та методичну літературу із обраної теми для дослідження, з'ясували, що у фізичному вихованні дітей гра в настільний теніс (як форма позакласних занять), безперечно, повинна обійняти одне з провідних місць у соціокультурному просторі в освітній галузі «Фізична культура». Під час гри в настільний теніс до роботи залучаються всі основні групи м'язів ніг, рук і тулуба. Вона позитивно впливає на серцево-судинну, дихальну і нервову систему тих, хто нею займається. Систематичні заняття з настільного тенісу сприяють усебічному фізичному розвитку школярів, розвивають оперативне мислення та оперативні рухи, особливо позитивно впливаючи на формування рухових умінь і навичок та розвиток таких рухових якостей, як швидкість, витривалість, спритність та гнучкість. Крім того, після набуття чинності нового Державного стандарту початкової освіти відбулася зміна векторів – з накопичування нормативно-визначених знань, умінь і навичок до розвитку в учнів здатності практично діяти, застосовувати навички й досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та соціальної практики (*Державний Стандарт*, 2018). Тож зміст освіти і виховання набуває діяльнісної і практико-орієнтувальної спрямованості.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Проблему організації позакласної та позаурочної діяльності молодших школярів висвітлювали у своїх працях О.Б. Голік, А.Г. Глущенко, Т.Д. Дем'янюк, Н.В. Кудикіна, Г.Я. Майборода, К.М. Слесик, В.О. Сухомлинський, Т.І. Сущенко, К.Д. Ушинський та ін.

Справедливо наголошено науковцями, що одне з провідних місць за значенням для зміцнення здоров'я, фізичного розвитку й фізичної підготовленості учнівської молоді займає гра в теніс (Бірук, 2014; Жуковський та ін., 2021). Гра в теніс сприяє розвитку м'язової системи, органів дихання й кровообігу, підсилює обмін речовин в організмі. Заняття настільним тенісом розвивають швидкість та спритність, сприяють вихо-

ванню сміливості, рішучості, кмітливості й умінню орієнтуватися на місцевості. Усе це робить заняття настільним тенісом необхідним і ефективним для використання в системі урочних і позаурочних занять школярів.

Науково доведено ефективність і значущість фізичної культури у збереженні та зміцненні здоров'я, що у подальшому призводить до збільшення тривалості життя та покращення його якості (С.Г. Адирхаєв, М.М. Булатова, С.В. Гаркуша, С.С. Єрмаков, О.С. Куц, М.О. Носко, R. Bailey та ін.). Систематичні заняття фізичними вправами сприяють розвитку рухових якостей, необхідних у професійній діяльності, підвищують працездатність (О.А. Архипов, В.Ф. Бабій, Г.В. Безверхня, Л.П. Долженко, Г.Ю. Куртова, С.В. Гаркуша, S.N. Blair, R. Fisher, G. Bonus) та мають велике значення у фізичному вихованні школярів (Г.О. Литовченко та ін., 2012; М.О. Носко та ін., 2022).

Автори численних емпіричних досліджень обґрунтовано переконують, що фізичне виховання дітей та молоді в Україні загалом спрямоване на покращення їх фізичного і психічного здоров'я, удосконалення підготовленості до активного життя, творчої професіональної діяльності та захисту Батьківщини (Лазаренко, 2019; Носко, 2001; Носко та ін., 2020; Lazarenko & Troyanovska, 2017; Lazarenko et al., 2017).

Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури й педагогічної практики свідчать про відсутність конкретних теоретичних і практичних рекомендацій щодо застосування спортивно орієнтованого фізичного виховання на основі настільного тенісу з урахуванням структури та напряму навчально-тренувальних занять, вікових, фізіологічних і статевих особливостей.

Формулювання цілей статті. Мета роботи полягає в теоретичному аналізі та визначенні особливостей гри з настільного тенісу в позаурочній формі навчання школярів початкових класів із порушенням слуху.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані такі методи:

– теоретичні – аналіз навчально-нормативної документації, психологічної, педагогічної, біологічної, методичної та спеціальної літератури, навчальних програм і навчальних планів, матеріалів конференцій і періодичних фахових видань, аналіз інформації в мережі Internet з метою визначення стану та перспектив досліджуваної проблеми;

– емпіричні – педагогічні спостереження, бесіди з учителями фізичної культури, тренерами, спортсменами.

Наукова новизна дослідження полягає в розкритті теоретичних особливостей гри в настільний теніс учнів початкових класів із порушенням слуху в позакласній формі навчання, а також у необхідності поглибленого вивчення методики проведення позакласних занять із настільного тенісу для ефективного розвитку дітей.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Позакласні форми занять дають змогу виховувати в школярів науковий світогляд, культуру праці, любов до природи та сприяють розвитку пізнавальних інтересів. Будь-яка форма позакласної роботи тією чи іншою мірою сприяє рішенню завдань морального, розумового, фізичного, екологічного, економічного, естетичного навчання, позитивно впливає на когнітивний, соціальний та емоційний розвиток дитини (Бобир, 2023). Національна педагогіка (Русова, 1996) завжди в центр уваги ставила природжені задатки, здібності, можливості й таланти дитини, учителеві відводилася провідна функція в їхньому розкритті як під час уроків, так і в позаурочний час.

Переконані, що гра в настільний теніс може стати потужним рушієм у вирішенні завдань, поставлених перед позакласними формами занять у контексті освітньої галузі «Фізична культура». Адже науковці наголошують, що у процесі занять настільним тенісом до роботи залучається велика кількість груп м'язів, зміцнюються функціональні системи організму, насамперед серцево-судинна, дихальна, нервова, набувається необхідний мінімум знань щодо основ із техніки гри в настільний теніс, з методів розвитку загальної працездатності; прищеплюються навички самостійних занять; настільний теніс є незамінним засобом активного відпочинку, зміцнення здоров'я та розваг. Під час занять настільним тенісом виховуються й удосконалюються такі важливі рухові якості, як швидкість рухів, сила, спритність, гнучкість та витривалість (Пензай & Семенов, 2014).

Основними вимогами до організації позакласної роботи з учнями є такі:

– залучення всіх учнів з урахуванням їхніх інтересів і здібностей;

– органічна єдність навчальної та позакласної діяльності;

– захопливість всіх позакласних занять;

– підвищення ролі самих дітей і органів дитячого самоврядування;

– взаємодія школи з позашкільними установами (Бобир, 2023).

Не можна забувати про засоби безпеки в надзвичайних ситуаціях в освітньому закладі та залі, де проводиться заняття з настільного тенісу з учнями з порушенням слуху в позакласній формі навчання.

Коли на заняття приходить дитина з вадами слуху, підхід до навчання змінюється докорінно, адже педагогам необхідно розширювати свої комунікаційні навички і застосовувати нові методики. Нерідко для більш ефективного навчання потрібно не лише змінити підхід до педагогічного процесу, а й змінити освітнє середовище.

Варто відмітити, що заняття настільним тенісом теж вимагають особливого облаштування для безпечного оздоровлення всіх без винятку.

Інклюзія дітей з порушенням слуху – це перш за все можливість удосконалення навчальних закладів, системи освіти, а водночас і суспільства в цілому.

Робота з дітьми, які мають порушення слуху, вимагає від педагога індивідуального підходу до кожної дитини. Педагог повинен добре знати стан слуху дитини. Насамперед педагог повинен ознайомитися з висновком про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини та докласти зусиль до виконання всіх рекомендацій, зазначених у ньому. Узгодити спільно з батьками вимоги до дитини. У жодному разі не можна налаштовуватися на почуття жалю або зверхності, тим паче, нехтувати дитиною, необхідно уникати гіперопіки. Педагог перш за все повинен підходити до учня не з позиції, чого той не може через порушення слуху, а з позиції, що дитина може (з урахуванням наявних особливих освітніх потреб).

Педагог має знати, що порушення слуху може значно вплинути на координацію рухів завдяки взаємозв'язку слухової та вестибулярної систем.

Перед тим, як починати розмову чи опис завдання, необхідно привернути увагу всіх дітей. Щоб емоційно зблизитися з дитиною та позитивно налаштувати її на навчально-тренувальну діяльність, доречно привернути увагу учня, назвати його ім'я, бажано доторкнутися його руки, адже тактильний контакт сприятиме цьому. Якщо це група або клас, то рекомендуємо доторкнутися до кожного учня й, зазирнувши в очі, посміхнутися та підбадьорити.

Педагог має уміло працювати з дитиною, у якої не діє слуховий аналізатор, використовуючи всі інші сенсорні системи. Під час занять використовувати наочні демонстраційні матеріали. У спортивній залі бажано мати дошку для написання та малювання основних моментів.

З огляду на те, що в дітей з порушенням слуху спостерігаються проблеми з розумінням значення деяких слів і фраз, є сенс уточнити, чи правильно учень розуміє запропоноване завдання.

Необхідно робити перерви у висловлюваннях, давати дитині можливість проаналізувати сприйняту інформацію. За потреби задіяти диктофон. Бажано використовувати широковживані слова та речення, якщо необхідно, повторити та перефразувати їх або продемонструвати дитині, щоб вона зрозуміла, що від неї вимагають.

Час від часу необхідно переконуватися, що учень вас розуміє. Не вважається також нетактовно запитати про це. Якщо учень просить щось повторити, варто перефразувати повідомлення, вживаючи короткі прості речення.

Якщо відповідь учня не зрозуміла, попросіть його повторити ще раз чи написати те, що він хотів повідомити. Коли повідомляється складний матеріал, що містить терміни, формули, дати, прізвища, географічні назви, доцільно надати його учневі в письмовій формі. Творчі завдання теж слід пропонувати в письмовій формі. Не можна раптово змінювати тему, без попередження про це учневі. Необхідно переконатися, що всі слова в тексті зрозумілі. По можливості необхідно спростити текст. Доцільно під час заняття провести перерву для активізації уваги, працездатності.

За державною програмою, навчальна робота з настільного тенісу не проводиться у формі уроків і не є варіативним модулем у школі. Оскільки не в усіх школах є необхідний інвентар, то більшість вчителів не проводить уроки з настільного тенісу. Проте є вчителі, які організовують заняття з настільного тенісу, щоправда, у позакласній формі навчання школярів.

Позакласна робота з настільного тенісу організовується в школі або в іншій залі у вигляді секційних занять, різноманітних фізкультурно-масових заходів, під час прогулянок, екскурсій, занять з настільного тенісу в групах продовженого дня, змагань із настільного тенісу.

Основні вимоги до планування й проведення занять із настільного тенісу в позакласній формі навчання з учнями з порушенням слуху полягають у поступовому збільшенні навантаження в підготовчій частині заняття, виконанні найбільш складних завдань в основній частині та поступовому зниженні навантаження в завершальній частині.

У дітей із порушенням слуху більше виражена реакція серцево-судинної системи на фізичне навантаження, а процес відновлення відбувається довше. Під час заняття ймовірні порушення вестибулярної функції і вегетативних реакцій. Як правило, відмічається швидке стомлення, зменшення обсягу короткочасної пам'яті, ускладнення під час входження в навчальний процес. Порушення рухової активності може мати такі прояви:

– проблеми збереження статичної і динамічної рівноваги;

– низький рівень розвитку просторової орієнтації;

– уповільнене оволодіння руховими вміннями і навичками (Трояновська, 2018a; Трояновська, 2018b; Трояновська, 2018c; Трояновська, 2018d; Трояновська та ін., 2019).

На сьогодні поширення отримали комп'ютерні, ділові ігри, що дозволяють отримати необхідні навички з різних спеціальностей, розвинути швидкість мислення та реакції, зокрема в тенісі. Ділові ігри – це складне багатопланове явище, вивченням якого займаються сьогодні представники різних наук – економіки, управління, маркетингу, психології, медицини, педагогіки. На нашу думку з часом вони буть використовуватися ще більше в позакласній формі навчання (Стрілець, 2012). Підготовча частина заняття з тенісу має загальну та спеціальну розминку. Завдання загальної розминки – активізувати м'язи опорно-рухового апарату та функції основних систем організму, які тісно пов'язані з фізичним навантаженням, особливо серцево-судинної та дихальної систем. Це досягається за допомогою вправ, що легко дозуються та не потребують тривалого часу на підготовку для їх виконання, далі виконуються вправи, що покращують рухливість у суглобах і беруть участь у тих або інших рухах юного тенісиста. Спеціальна частина розминки має конкретне завдання – підготовку тенісиста до завдань основної частини занять, тобто до гри в настільний теніс із урахуванням специфіки цього виду спорту, індивідуальних фізичних, технічних і психологічних особливостей гравця, рівня його підготовленості на цей момент, умов і завдань майбутньої зустрічі. Основними засобами спеціальної розминки є імітаційні вправи без м'яча, а також гра на столі, яка готує тенісиста фізично, функціонально, технічно й психологічно до реалізації конкретних тактичних завдань і подолання можливих труднощів (Деделюк, 2014; Іваненко, 2007; Пензай & Семенов, 2014; Соколенко, 2015).

Розминка – це комплекс спеціальних засобів, які використовуються для того, щоб можна було не тільки підготувати до майбутньої спеціальної діяльності, але й попередити травматизм. Не можна нехтувати розминку. Річ у тім, що органи та системи організму людини мають певну інертність і не відразу починають діяти на тому функціональному рівні, який необхідний для гри. Через це й можливі травми. Під час розминки готується опорно-руховий апарат – м'язи, суглоби – до майбутньої роботи. М'язи, пропускаючи кров, стають еластичними, крім того, до суглобів більше надходить синовіальної рідини, яка покращує роботу колінних суглобів. Під час розминки налагоджується взаємна координація систем організму та його окремих органів. Відповідно розминка сприяє підготовці до серйозної роботи також фізіологічних функцій організму – кровообігу, диханню, функцій органів виділення тощо, і психофізичних функцій – концентрується увага, поліпшується точність рухів, досягається оптимальне збудження нервової системи (Бріскін, 2006; Пензай & Семенов, 2014; Соколенко, 2015).

В основній частині заняття виконуються головні завдання, поставлені перед учнями – підвищення фізичної та спеціальної підготовленості, техніки та тактики гри, удосконалення спеціальних якостей – швидкості, спритності, гнучкості, сили та витривалості, виховання вольових і бійцівських якостей.

Невеликі тренувальні навантаження рекомендується планувати в такому порядку: спочатку виконуються вправи на розвиток швидкості та спритності, потім – на розвиток гнучкості та сили, а наприкінці заняття – на витривалість.

Для цього радимо використовувати такі вправи:

– вправи з бігу;

– стрибкові вправи;

– вправи для м'язів рук;

– вправи для м'язів тулуба;

– вправи для м'язів ніг;

– спеціальні вправи;

– вправи для розвитку швидкості реакції;

– вправи для розвитку швидкості пересування;

– вправи для розвитку швидкості ударних рухів (рис. 1).

Рис. 1. Виконання вправ

Тренування біля столів плануються, виходячи з етапу підготовки, рівня підготовленості спортсменів, завдань підготовки, а також їх індивідуальних особливостей і стилю гри тенісиста. Завершальна частина є обов'язковою в будь-яких навчально-тренувальних заняттях. У цій частині заняття відбувається поступове зниження навантаження, приведення організму в стан, близький до норми (Жуковський та ін., 2021) (рис. 2).

Рис. 2. Тренування біля столів

Важливо, що заняття з настільного тенісу в позакласній формі навчання з учнями, які мають порушення слуху, сприяє поповненню рядів юних тенісистів, які успішно займаються в спортивних школах і досягають дефлімпійських вершин.

Педагогові варто проводити позакласне заняття так, щоб воно було цікавим, посильним і привабливим для кожного учня. У разі потреби швидко внести зміни до заняття у зв'язку з різними обставинами, а також гарантувати безпеку та захищеність учнів.

Педагогові необхідно:

– готуватися до позакласного заняття, продумувати план проведення та складати план-конспект, усі підготовчі роботи рекомендується виконати до початку уроку;

– виховувати в учнів відповідальність та свідомість, учити школярів і навчатися самим, брати приклад з інших, аналізувати свої дії, ділитися своєю думкою з іншими учнями, пропонувати різні методи проведення занять, спонукати до самостійності, виховувати учнів творчими особистостями;

– під час проведення заняття найчастіше використовувати ігровий метод, щоб підтримувати емоційний стан та зацікавленість учнів.

Важливим завданням позакласної роботи є виявлення та залучення до систематичних занять настільним тенісом найбільш здібних юних тенісистів із учнів, які займаються в шкільних спортивних секціях; підготовка кваліфікованих спортсменів, надання методичної та практичної допомоги навчальним закладам в організації позакласної роботи з настільного тенісу.

З метою виховання відповідальності учнів початкових класів із порушенням

слуху, які беруть участь у позакласних заняттях, також необхідно навчати самостійно проводити додаткові індивідуальні заняття, зміст, обсяг та інтенсивність навантаження яких визначає тренер. Звичайно, пропонуються доступні для самостійного виконання завдання, зокрема виконання загальнорозвивальних та спеціальних силових вправ і відпрацювання певних рухів під час гри. Велика роль у залученні школярів до позакласних занять із тенісу відведена роз'яснювальній роботі з батьками.

Результати дослідження показали, що формування рухових умінь і навичок, розвиток рухових якостей у позакласній формі навчання учнів початкових класів з порушенням слуху під час гри в настільний теніс відбувається вдаліше, ніж звичайні уроки з фізичної культури.

Проведене дослідження також продемонструвало, що для більш ефективного результату позакласні заняття з настільного тенісу рекомендовано організовувати в найрізноманітніших формах, як-от: спортивні змагання з тенісу, ігри, різноманітні заходи, що входять до програми традиційних шкільних свят.

Висновки. Наведено результати теоретичного дослідження, яке дозволило розкрити теоретичні особливості проведення занять з настільного тенісу в позакласній формі навчання з учнями з порушенням слуху. Емпірично встановлено, що не в усіх школах є необхідний інвентар, тому більшість вчителів не проводить уроки з настільного тенісу. Водночас зауважено, що є вчителі, які проводять заняття з настільного тенісу в позакласній формі, залучаючи школярів до систематичних занять настільним тенісом у секції настільного тенісу та до участі в різних фізкультурно-масових заходах, тим самим розвивають у дітей оперативні мислення та рухи. Виявлено, що для школярів початкових класів із порушенням слуху заняття з тенісу повинні займати одне з провідних місць, адже настільний теніс має всебічний позитивний вплив на організм школярів. Систематичні заняття настільним тенісом сприяють набуттю знань, фізичному розвитку школярів, особливо позитивно впливаючи на формування рухових умінь і навичок та розвиток таких рухових якостей, як спритність, швидкість, гнучкість, сила та витривалість, що допомагає дітям із вадами слуху інтегруватися в суспільство.

Такі заняття обов'язково будуть сприяти формуванню м'яких навичок – лідерство; гнучкість; критичне / творче мислення; креативність; стресостійкість; комунікативність; робота в команді; відповідальність та дисциплінованість; уміння дотримуватися дедлайнів.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проблема особливостей гри в настільний теніс в позаурочній формі навчання учнів початкових класів із порушенням слуху досить різнобічна, вивчена поки що недостатньо, тож потребує подальших ґрунтовних досліджень.

Список використаних джерел

Бірук, І. Д. (2014). *Настільний теніс.* НУВГП.

Бобир, Р. В. (2023). *Організація позакласної роботи з інформатики в контексті викликів сьогодення* [Кваліфікаційна робота освітнього ступеня «магістр», Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка]. Репозитарій Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/10250

Бріскін, Ю. А. (2006). *Спорт інвалідів.* Олімпійська література.

Деделюк, Н. А. (2014). *Теорія і методика адаптивної фізичної культури.* Вежа-Друк.

Державний стандарт початкової освіти. Постанова Кабінету Міністрів України № 87. (2018). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text

Жуковський, Є. І., Мичка, І. В., & Булгаков, О. І. (2021). *Настільний теніс.* Видавництво ЖДУ ім. І. Франка.

Іваненко, Л. (2007). Імітаційні ігри – ракурси й перспективи. *Вісник Національної академії наук України, 5,* 58–67. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2007_5_11

Лазаренко, М. Г. (2019). *Основи фізичного виховання.* Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Литовченко, Г. О., Лазаренко, М. Г., Козерук, Ю. В., & Трояновська, М. М. (2012). *Основи фізичного виховання людей різного віку.* Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка.

Носко, М. О. (2001). Навчання фізичним вправам. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 17,* 7–9.

Носко, М. О., Архипов, О. А., Носко, Ю. М., Кужельний, А. В., & Дорошенко, Д. В. (2022). Розвиток рухових якостей студентів засобами настільного тенісу. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, Серія «Педагогічні науки», 16*(172), 214–222.

Носко, М. О., Носко, Ю. М., Лазаренко, М. Г., Жула, В. П., Могильний, Ф. В., & Філоненко, О. А. (2020). *Руховий розвиток школярів різних вікових груп* (М. О. Носко, Ред.). Десна Поліграф.
Пензай, С. А., & Семенов, А. А. (Уклад.). (2014). *Настільний теніс з методикою викладання.* Візаві.
Русова, С. (1996). Націоналізація школи. В *Вибрані педагогічні твори* (с. 293–297). Освіта.
Соколенко, О. І. (2015). *Адаптивна фізична культура.* ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».
Стрілець, С. І. (2012). Переваги використання організаційно-навчальних ігор у системі сучасної вищої освіти. *Витоки педагогічної майстерності. Серія «Педагогічні науки», 10*, 275–279.
Трояновська, М. М. (2018a). *Адаптивна фізична культура.* Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.
Трояновська, М. М. (2018b). Готовність майбутніх вчителів фізичної культури до роботи з дітьми з особливими освітніми проблемами. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія «Педагогічні науки», 151*(1), 298–301.
Трояновська, М. М. (2018c). Стан здоров’я школярів 10-11 років з вадами слуху. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія «Педагогічні науки», 152*(2), 165–168.
Трояновська, М. М. (2018d). Теоретичні аспекти проведення занять фізичної культури з учнями з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія «Педагогічні науки», 154*(2), 166–169.
Трояновська, М. М., Лазаренко, М. Г., & Жлобо, В. О. (2019). Профілактика травматизму в адаптивній фізичній культурі для учнів з особливими освітніми потребами. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія «Педагогічні науки», 3*(159), 296–301.
Lazarenko, M., & Troyanovska, M. (2017). Pedagogic Control of Schoolchildren Fitness in Skiing Training with the Help of Posturography Methods. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 21*(1), 36–40. https://doi.org/10.15561/18189172.2017.0106
Lazarenko, M., Plisko, V., Kozeruk, Y., Lysenko, L., Troyanovska, M., Vashchenko, I., Zhula, V., Nosko, Y., & Donec, I. (2017). Development of Motor Skills of Students with the Help of the Trainingsimulator «Belts with Rings». *Journal of Physical Education and Sport (JPES), 17*(3), 1147–1153. https://doi.org/10.7752/jpes.2017.03176

References

Biruk, I. D. (2014). *Nastilnyi tenis* [Table Tennis]. NUVHP [in Ukrainian].
Bobyr, R. V. (2023). *Orhanizatsiia pozaklasnoi roboty z informatyky v konteksti vyklykiv sohodennia* [Organization of Extracurricular Work in Computer Science in the Context of Today’s Challenges] [Kvalifikatsiina robota osvitnoho stupenia «mahistr», Natsionalnyi universytet «Chernihivskyi kolehium» imeni T.H. Shevchenka]. Repozytarii Natsionalnoho universytetu «Chernihivskyi kolehium» imeni T.H. Shevchenka. erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/10250 [in Ukrainian].
Briskin, Yu. A. (2006). *Sport invalidiv* [Sports of Disabled People]. Olimpiiska literatura [in Ukrainian].
Dedeliuk, N. A. (2014). *Teoriia i metodyka adaptyvnoi fizychnoi kultury* [Theory and Methods of Adaptive Physical Education]. Vezha-Druk [in Ukrainian].
Derzhavnyi standart pochatkovoi osvity [State Standard of Primary Education]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 87. (2018). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text [in Ukrainian].
Ivanenko, L. (2007). Imitatsiini ihry – rakursy y perspektyvy [Imitation Games – Aspects and Perspectives]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy, 5,* 58–67. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2007_5_11 [in Ukrainian].
Lazarenko, M. H. (2019). *Osnovy fizychnoho vykhovannia* [Basics of Physical Education]. Natsionalnyi universytet «Chernihivskyi kolehium» imeni T.H. Shevchenka [in Ukrainian].
Lazarenko, M., & Troyanovska, M. (2017). Pedagogic Control of Schoolchildren Fitness in Skiing Training with the Help of Posturography Methods. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 21*(1), 36–40. https://doi.org/10.15561/18189172.2017.0106 [in English].
Lazarenko, M., Plisko, V., Kozeruk, Y., Lysenko, L., Troyanovska, M., Vashchenko, I., Zhula, V., Nosko, Y., & Donec, I. (2017). Development of Motor Skills of Students with the Help of the Trainingsimulator «Belts with Rings». *Journal of Physical Education and Sport (JPES), 17*(3), 1147–1153. https://doi.org/10.7752/jpes.2017.03176 [in English].
Lytovchenko, H. O., Lazarenko, M. H., Kozeruk, Yu. V., & Troianovska, M. M. (2012). *Osnovy fizychnoho vykhovannia liudei riznoho viku* [Basics of Physical Education for People of All Ages]. Chernihivskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni T.H. Shevchenka [in Ukrainian].
Nosko, M. O. (2001). Navchannia fizychnym vpravam [Physical Exercises Training]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu, 17,* 7–9 [in Ukrainian].
Nosko, M. O., Arkhypov, O. A., Nosko, Yu. M., Kuzhelnyi, A. V., & Doroshenko, D. V. (2022). Rozvytok rukhovykh yakostei studentiv zasobamy nastilnoho tenisu [Development of Students’ Motor Skills by Means of Table Tennis]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskyi kolehium» imeni T.H. Shevchenka, Seriia «Pedahohichni nauky», 16*(172), 214–222 [in Ukrainian].

Nosko, M. O., Nosko, Yu. M., Lazarenko, M. H., Zhula, V. P., Mohylnyi, F. V., & Filonenko, O. A. (2020). *Rukhovyi rozvytok shkoliariv riznykh vikovykh hrup* [Motor Development of Schoolchildren of Different Age Groups] (M.O. Nosko, Red.). Desna Polihraf [in Ukrainian].

Penzai, S. A., & Semenov, A. A. (Uklad.). (2014). *Nastilnyi tenis z metodykoiu vykladannia* [Table Tennis with Teaching Methods]. Vizavi [in Ukrainian].

Rusova, S. (1996). Natsionalizatsiia shkoly [Nationalization of the School]. In *Vybrani pedahohichni tvory* (s. 293–297). Osvita [in Ukrainian].

Sokolenko, O. I. (2015). *Adaptyvna fizychna kultura* [Adaptive Physical Culture]. DZ «Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka» [in Ukrainian].

Strilets, S. I. (2012). Perevahy vykorystannia orhanizatsiino-navchalnykh ihor u systemi suchasnoi vyshchoi osvity [Advantages of Using Organizational and Educational Games in the Modern Higher Education System]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti. Seriia «Pedahohichni nauky», 10,* 275–279 [in Ukrainian].

Troianovska, M. M. (2018a). *Adaptyvna fizychna kultura* [Adaptive Physical Culture]. Natsionalnyi universytet «Chernihivskyi kolehium» imeni T.H. Shevchenka [in Ukrainian].

Troianovska, M. M. (2018b). Hotovnist maibutnikh vchyteliv fizychnoi kultury do roboty z ditmy z osoblyvymy osvitnimy problemamy [Readiness of the Pre-service Physical Training Teachers to Work with Children with Special Educational Needs]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka. Seriia «Pedahohichni nauky», 151*(1), 298–301 [in Ukrainian].

Troianovska, M. M. (2018c). Teoretychni aspekty provedennia zaniat fizychnoi kultury z uchniamy z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v umovakh inkliuzyvnoi osvity [Theoretical Aspects of Conducting Physical Training Classes with Pupils with Special Educational Needs in the Conditions of Inclusive Education]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka. Seriia «Pedahohichni nauky», 154*(2), 166–169 [in Ukrainian].

Troianovska, M. M. (2018d). Stan zdorovia shkoliariv 10-11 rokiv z vadamy slukhu [Health State of 10-11 Year Old Schoolchildren with Hearing Impairments]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka. Seriia «Pedahohichni nauky», 152*(2), 165–168 [in Ukrainian].

Troianovska, M. M., Lazarenko, M. H., & Zhlobo, V. O. (2019). Profilaktyka travmatyzmu v adaptyvnii fizychnii kulturi dlia uchniv z osoblyvymy osvitnimy potrebamy [Injury Prevention in Adaptive Physical Culture for Pupils with Special Educational Needs]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskyi kolehium» imeni T.H. Shevchenka. Seriia «Pedahohichni nauky», 3*(159), 296–301 [in Ukrainian].

Zhukovskyi, Ye. I., Mychka, I. V., & Bulhakov, O. I. (2021). *Nastilnyi tenis* [Table Tennis]. Vydavnytstvo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 07.04.2025